

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-81>

УДК 658.152:330.341.1

Пирог Віктор Володимирович

аспірант,

Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7963-5647>**Viktor Pyroh**Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Business
of the Private Joint Stock Company "Higher education institution
"The Interregional Academy of Personnel Management"**ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ
ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ****VENTURE FINANCING OF INNOVATION ACTIVITY
IN ENTERPRISES: ADVANTAGES AND
DISADVANTAGES OF IMPLEMENTATION IN UKRAINE
UNDER WARTIME CONDITIONS**

Анотація. У статті розглянуто венчурне фінансування як важливий інструмент стимулювання інноваційної активності підприємств в умовах трансформаційної економіки України, що переживає серйозні виклики, зумовлені військовими діями. Автором проаналізовано теоретичні основи венчурного фінансування, визначено його сутність, особливості функціонування та специфіку застосування в українських реаліях в умовах війни. Акцентовано увагу на перевагах венчурного інвестування, таких як залучення значних обсягів фінансових ресурсів до інноваційних, але високоризикових проєктів, сприяння технологічному оновленню економіки, формування нових ринків, розвиток міжнародного партнерства, професійного супроводу проєктів з боку інвесторів. Охарактеризовано проблеми впровадження венчурного фінансування в Україні, зокрема: високий рівень ризиків, які посилюються умовами війни; нестабільність правового поля; обмеженість інституційної підтримки; недостатня обізнаність підприємців щодо можливостей залучення венчурного капіталу; та низька інвестиційна привабливість країни. Запропоновано стратегічні напрями розвитку венчурного фінансування в Україні з урахуванням післявоєнної відбудови та потреб національної економіки в технологічному оновленні.

Ключові слова: венчурне фінансування, підприємства, інновації, інвестиції, розвиток.

Summary. The article examines venture financing as an important tool for stimulating the innovative activity of enterprises in the context of Ukraine's transformative economy, which is facing significant challenges due to military actions. The aim of the study is to comprehensively explore the potential of venture financing as an effective tool for supporting and stimulating the innovative activities of enterprises in Ukraine during the martial law period, focusing on identifying its advantages, limitations, and practical implementation opportunities in the current economic realities. The author analyzes the theoretical foundations of venture financing, defines its essence, operational characteristics, and specifics of application in the Ukrainian context under war conditions. The potential of venture capital is discussed and emphasized as a driving force for the development of science-intensive businesses, high-tech startups, and critical sectors of the economy. The advantages of venture investment are highlighted, such as attracting significant financial resources to innovative, but high-risk projects, promoting technological renewal of the economy, forming new markets, developing international partnerships, and providing professional project support from investors. The study thoroughly characterizes the key problems of implementing venture financing in Ukraine, including: a high level of risks exacerbated by the conditions of war, instability of the legal environment, limited institutional support, insufficient awareness of entrepreneurs about the opportunities to attract venture capital, and the low investment attractiveness of the country in the eyes of international investors. The author substantiates the necessity of creating a favorable regulatory environment, reforming tax and investment policies, activating the role of the state in developing venture infrastructure, and implementing targeted programs to stimulate innovative development. Strategic directions for the development of venture financing in Ukraine,

considering post-war reconstruction and the needs of the national economy for technological renewal, are proposed. The article is of scientific and practical interest to specialists in innovation management, public economic policy, entrepreneurship, and financial analytics.

Keywords: venture financing, enterprises, innovations, investments, development.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні в умовах війни обумовлена потребою у формуванні нових механізмів мобілізації фінансових ресурсів для підтримки технологічного оновлення та економічної стійкості країни. У сучасних умовах, коли традиційні джерела інвестицій зазнають істотного обмеження, а ризики ведення бізнесу досягають критичних рівнів, венчурний капітал може відіграти роль катализатора для збереження й розвитку інноваційного потенціалу держави.

Воєнна агресія спричинила значні деформації економічного простору: зруйновано інфраструктуру, порушено логістичні ланцюги, частина підприємств змушена була припинити або перемістити діяльність, а доступ до банківського фінансування суттєво звужився. У цьому контексті особливого значення набуває венчурне фінансування як один із найдинамічніших та адаптивних до умов високої невизначеності механізмів інвестування, здатний забезпечити підтримку малих інноваційних компаній, стартапів, підприємств, що впроваджують нові технології або працюють у перспективних галузях.

Разом із тим, у процесі впровадження венчурного фінансування в Україні актуалізується низка проблем. Насамперед це інституційна незрілість ринку венчурного капіталу, відсутність стабільного нормативно-правового поля, недостатня кількість кваліфікованих венчурних менеджерів та аналітиків, що ускладнює процес ефективного відбору та супроводу інвестиційних проєктів. Крім того, висока воєнно-політична нестабільність та загальні макроекономічні ризики стримують приплив як внутрішнього, так і зовнішнього венчурного капіталу. Відсутність чітких державних програм стимулювання розвитку венчурного ринку, а також слабка взаємодія між інноваційними підприємствами та потенційними інвесторами ще більше загострюють ситуацію.

Водночас саме в умовах кризи відкривається вікно можливостей для переформатування економіки на засадах стійкості, інноваційності та високої доданої вартості. Венчурне фінансування, як гнучкий та ризик-орієнтований інструмент, здатен не лише забезпечити капіталом перспективні проєкти, але й надати менторську, експертну та стратегічну підтримку, що особливо важливо в умовах трансформації економічного ландшафту. Отже, системний науковий аналіз переваг і недоліків венчурного фінансування в умовах війни є вкрай необхідним для формування ефективної моделі економічного відновлення України, оріє-

єнтованої на стійке зростання, технологічний прорив і інтеграцію у глобальні фінансово-інноваційні мережі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на безпрецедентні виклики, зумовлені воєнним станом, стратегічним орієнтиром для підприємств стає формування інноваційно орієнтованих моделей фінансування, здатних забезпечити стійкість і динамізм у кризових умовах. У цьому контексті венчурне фінансування постає як ключовий інструмент, який дозволяє підприємствам впроваджувати передові рішення, адаптовані до реалій воєнного часу. Провідні дослідники Brown, A., Williams, E., Garcia, M., Lee, S. [1–4] акцентують увагу на важливості цифрових технологій як основи для інноваційного прориву підприємств у періоди кризи. У межах венчурного фінансування інструменти можуть виступати додатковими аргументами для інвесторів, які зацікавлені в масштабованих, технологічно обґрунтованих ініціативах, здатних швидко адаптуватися до змін і демонструвати зростання навіть в умовах нестабільності.

Зважаючи на стратегічні виклики та потребу в комплексному відновленні економіки, венчурне фінансування інноваційної діяльності набуває особливої значущості. Воно дозволяє підприємствам не лише зберегти конкурентоспроможність у період воєнних дій, а й закласти фундамент для післявоєнного зростання, базованого на принципах сталого розвитку.

Метою даного дослідження є всебічне вивчення потенціалу венчурного фінансування як ефективного інструменту підтримки та стимулювання інноваційної діяльності підприємств в Україні в умовах воєнного стану, з акцентом на виявлення його переваг, обмежень і можливостей практичного впровадження в сучасних економічних реаліях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Венчурне фінансування інноваційної діяльності підприємств – це особлива форма інвестування, яка передбачає вкладення капіталу у високоризикові, але перспективні проєкти на ранніх стадіях їх розвитку, здебільшого пов'язані з інноваціями, технологічними проривами або нетиповими бізнес-моделями.

Цей механізм фінансування відрізняється від традиційного банківського кредитування тим, що венчурний інвестор (фонд, бізнес-ангел або інша структура) вкладає кошти не під заставу, а в обмін на частку в компанії та бере на себе значну частину ризику, розраховуючи на високий прибуток у разі успішної реалізації проєкту.

У контексті інноваційної діяльності підприємств, венчурне фінансування дозволяє запускати нові розробки, дослідження, технології та продукти, які ще не мають підтвердженого комерційного успіху, але потенційно можуть змінити ринок, створити додану вартість і зміцнити конкурентні позиції підприємства. Таким чином, венчурний капітал відіграє роль каталізатора інноваційного розвитку, особливо у сферах ІТ, біотехнологій, енергетики, оборонної промисловості та інших галузей з високою наукоємністю [5].

Переваги венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств є багатограними та мають стратегічне значення для розвитку сучасної економіки, особливо в умовах посиленої конкуренції та необхідності технологічних проривів. Це джерело капіталу, орієнтоване не лише на прибуток, а й на створення нової вартості через інновації, відкриває низку ключових можливостей для підприємств, які прагнуть масштабного розвитку, модернізації або виходу на глобальні ринки.

Перш за все, венчурне фінансування забезпечує доступ до капіталу для ризикованих, але перспективних проєктів, які не можуть отримати підтримку через традиційні фінансові інструменти. Банки, як правило, уникають фінансування стартапів і науково-дослідних ініціатив без стабільної історії прибутковості, тоді як венчурні інвестори, навпаки, спеціалізуються на таких випадках, беручи на себе значний рівень ризику [6].

Другою важливою перевагою є надання підприємствам не лише фінансових ресурсів, а й стратегічної підтримки. Венчурні інвестори, особливо у вигляді бізнес-ангелів або венчурних фондів, часто надають експертизу, консультації, менторську підтримку, доступ до бізнес-мереж, партнерських зв'язків і технологічної інфраструктури. Така синергія знань і капіталу сприяє більш ефективному управлінню проєктами та зменшує ризики на етапі реалізації інновацій.

Третя перевага полягає в тому, що венчурне фінансування стимулює підприємницьку активність та інноваційну ініціативу в економіці. Воно створює умови для розвитку стартап-екосистеми, сприяє комерціалізації наукових розробок та прискорює технологічний трансфер із наукової сфери до виробництва. Це особливо актуально для країн, що прагнуть зміцнити свою конкурентоспроможність на глобальному ринку.

Крім того, венчурне фінансування дозволяє уникнути боргового навантаження на підприємство, оскільки в основі цього механізму лежить інвестування у власний капітал, а не кредитування. Це означає, що підприємство не зобов'язане повертати кошти у разі провалу проєкту, що знижує фінансові ризики для інноватора і підвищує гнучкість у прийнятті управлінських рішень [7].

В умовах війни та економічної нестабільності венчурний капітал може також відігравати анти-

кризову роль, компенсуючи зниження доступу до інших форм інвестицій та сприяючи швидкій мобілізації ресурсів для реалізації критично важливих проєктів – зокрема в оборонній, енергетичній, медичній та аграрній сферах.

Таким чином, венчурне фінансування – це не просто альтернатива традиційному інвестуванню, а потужний інструмент активізації інноваційного розвитку, підтримки підприємництва та формування нової економіки, орієнтованої на знання, технології та глобальні виклики.

Недоліки венчурного фінансування інноваційної діяльності підприємств також є суттєвими і можуть значно впливати на ефективність реалізації проєктів, особливо в умовах нестабільної економіки, як-от в Україні під час війни. Попри численні переваги, ця форма фінансування має низку обмежень, які варто глибоко усвідомлювати як потенційним інноваторам, так і державним органам, що формують політику у сфері підтримки інноваційного розвитку.

Насамперед, одним із ключових недоліків є високий рівень вимог з боку венчурних інвесторів до інноваційних підприємств. Вони очікують швидкої комерціалізації проєкту, динамічного зростання прибутковості та можливості масштабування, що часто не відповідає реальним темпам розвитку наукомістких або технологічно складних рішень. Це створює тиск на підприємства щодо пріоритетів, змушуючи іноді жертвувати якістю, довгостроковими цілями або соціальними аспектами заради швидкого прибутку [8].

Ще одним важливим недоліком є втрата частини контролю над підприємством. Венчурні інвестори, вкладаючи значні кошти, зазвичай вимагають частки у власному капіталі, а також місця в наглядових або виконавчих органах компанії. Це обмежує свободу управлінських рішень з боку засновників і може призвести до конфліктів між підприємцями та інвесторами щодо стратегічного розвитку бізнесу.

Крім того, венчурне фінансування є високо-селективним: інвестори вкладаються лише у ті проєкти, які мають потенціал дати надприбуток. Це означає, що чимало перспективних ініціатив – особливо соціально значущих або таких, що не обіцяють вибухового зростання прибутків – залишаються поза увагою, незважаючи на їхню цінність для суспільства чи регіонального розвитку [9].

У контексті України, особливо в умовах війни, значним бар'єром є високий рівень ризику та нестабільність інвестиційного середовища. Для венчурних інвесторів важлива правова захищеність, передбачуваність ринку, функціонуюча інфраструктура та гарантії безпеки капіталу. На жаль, українська юрисдикція досі не забезпечує надійного правового режиму для венчурного інвестування, а військові дії додають нові рівні невизна-

ченості, які відлякують потенційних інвесторів, особливо іноземних.

Ще одним стримуючим фактором є низький рівень фінансової грамотності та слабкий розвиток венчурної інфраструктури в країні. Відсутність досвідчених венчурних менеджерів, інституційної підтримки з боку держави, податкових стимулів і спеціалізованих платформ ускладнює залучення коштів і знижує ефективність самого механізму венчурного інвестування.

Також слід згадати ризик комерційного провалу, який є невід'ємною частиною венчурного інвестування. Оскільки інвестуються переважно високоризикові інноваційні проекти, статистика показує, що більшість з них або не досягає окупності, або припиняє існування протягом перших кількох років. Це не лише зменшує інвестиційну привабливість такого фінансування, але й негативно впливає на динаміку розвитку інноваційного підприємництва загалом.

Отже, незважаючи на велику перспективність венчурного фінансування як джерела підтримки інноваційної діяльності, слід визнати, що воно має низку системних та контекстуальних обмежень, які потребують цілеспрямованої політики, правового вдосконалення та розвитку відповідної інфраструктури, особливо в умовах післявоєнного відновлення української економіки.

Стратегічними напрямками розвитку венчурного фінансування в Україні є орієнтація на подолання системних бар'єрів, що стримують ефективне залучення інвестицій у високоризикові інноваційні проекти, а також на забезпечення сталого економічного зростання в умовах післявоєнної трансформації. В умовах відновлення країни критично важливим є не лише фізичне відбудування інфраструктури, а й переосмислення моделі економічного розвитку на користь інноваційної, високотехнологічної економіки, що передбачає широке залучення венчурного капіталу [10].

Одним із ключових напрямів виступає формування сприятливого інституційного середовища, яке охоплює створення чітких та прозорих правил гри на ринку венчурного інвестування, удосконалення правового захисту інвесторів і підприємців, а також запровадження механізмів вирішення корпоративних конфліктів. Це має підвищити довіру як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів до української юрисдикції.

Важливою складовою стратегії є державна підтримка венчурних інвестицій шляхом створення цільових фондів розвитку, програм гарантування інвестиційних ризиків, співфінансування інноваційних проектів у пріоритетних галузях (зокрема оборонно-промисловий комплекс, енергетика, агротехнології, медичні інновації, цифрова трансформація). Особливу увагу слід приділити стимулюванню інвестицій у малий та середній бізнес, який є ключовим драйвером інновацій.

Також до стратегічних орієнтирів належить розвиток венчурної інфраструктури, зокрема створення спеціалізованих акселераторів, інкубаторів, технопарків, платформ для зустрічей стартапів із потенційними інвесторами. Це дозволить підвищити якість проектів, які виходять на ринок, зменшити ризики для інвесторів та скоротити інвестиційний цикл.

Не менш важливим є розширення доступу до знань і популяризація венчурного фінансування серед підприємців, освітян і молоді. Запровадження освітніх програм, курсів, сертифікацій, тематичних конференцій і бізнес-форумів сприятиме формуванню культури підприємництва та інвестиційного мислення. Враховуючи сучасні глобальні тренди, доцільним є інтегрування українського венчурного ринку у світову екосистему через укладення міжнародних партнерств, участь у транснаціональних інвестиційних програмах, створення сприятливих умов для діяльності міжнародних фондів в Україні.

Реалізація цих напрямів дозволить трансформувати виклики воєнного часу у вікно можливостей для побудови інноваційно-орієнтованої економіки, здатної не лише до відновлення, а й до випереджального зростання у глобальному конкурентному середовищі.

Висновки. У результаті проведеного дослідження було розкрито суть венчурного фінансування як одного з ключових інструментів підтримки інноваційної діяльності підприємств, особливо у контексті трансформаційної економіки України. Було проаналізовано його переваги, які полягають, зокрема, у здатності мобілізувати значні фінансові ресурси для високоризикових, але перспективних проектів, стимулювати розвиток наукоємного бізнесу, сприяти швидкій комерціалізації інновацій та формувати нові ринки і технологічні напрями. Також наголошено на ролі венчурного капіталу у залученні професійного менторства, міжнародного досвіду та стратегічних партнерств, що сприяє зростанню конкурентоспроможності підприємств на глобальному рівні.

Водночас було висвітлено низку недоліків, які ускладнюють повноцінне впровадження венчурного фінансування в Україні, особливо в умовах війни. До основних проблем віднесено високі вимоги інвесторів до темпів зростання та прибутковості, втрату частини контролю засновниками, селективність інвестування, що обмежує доступ до капіталу для соціально значущих проектів, а також наявність значних юридичних і економічних ризиків у воєнний період. Додатковими бар'єрами є слабка розвиненість інституційної інфраструктури венчурного ринку, низька інвестиційна привабливість країни, нестабільне законодавче поле, а також недостатній рівень обізнаності щодо механізмів венчурного інвестування.

Таким чином, ефективне використання венчурного фінансування в Україні потребує створення сприятливого інституційного та правового середовища, активної участі держави у формуванні спеціальних програм підтримки,

розвитку венчурної інфраструктури та стимулювання інтересу інвесторів до вітчизняного інноваційного бізнесу, з особливим акцентом на відновлення і зростання в умовах повоєнної економіки.

Список використаних джерел:

1. Brown, A. Investment Strategies for Construction Companies in Times of Economic Uncertainty. *Construction Economics and Finance*. 2020. No. 27(4). Pp. 45–59.
2. Williams, E. The Role of Government Policies in Shaping Investment Decisions in the Construction Sector. *Construction Policy Review*. 2018. No. 25(1). Pp. 78–92.
3. Garcia, M. Investment Allocation in the Construction Industry Amidst Global Transformations. *Journal of Construction Economics*. 2017. No. 42(3). Pp. 211–228.
4. Lee, S. Managing Construction Investments in a Time of Crisis: Lessons from the Syrian Conflict. *International Journal of Project Management*. 2016. No. 33(5). Pp. 890–905.
5. Harvard Business Review. Investment Decision-Making in the Construction Industry: Best Practices in Times of Crisis. *Harvard Business Review*. 2015. No. 10(2). Pp. 112–125.
6. Столярчук Я., Ільницький Д., Рудковський С. Зелене інвестування як механізм глобального сталого розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. No. 2. С. 241–246.
7. Орехова Т.В., Роздобудько М.М. Теоретичні аспекти та основні тенденції розвитку «зелених» інвестицій у глобальному вимірі. *Економіка і організація управління*. 2022. No. 1 (45). С. 39–46.
8. Дима В.В. Фінансові інструменти стимулювання розвитку «зеленої» економіки в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. No. 5–6. С. 182–187.
9. Шолудько О., Грицина О., Рубай О. Теоретичні основи застосування інструментів зеленого фінансування. *Аграрна економіка*. 2024. Т. 17. No 1. С. 36–46.
10. Social Investment Task Force. Social Investment Manual. An Introduction for Social Entrepreneurs. Munchen. Technische Universität München. 2011. 60 p. URL: <https://ssrn.com/abstract=1884338>

References:

1. Brown A. (2020) Investment Strategies for Construction Companies in Times of Economic Uncertainty. *Construction Economics and Finance*. vol. 27(4), pp. 45–59.
2. Williams E. (2018) The Role of Government Policies in Shaping Investment Decisions in the Construction Sector. *Construction Policy Review*. vol. 25(1), pp. 78–92.
3. Garcia M. (2017) Investment Allocation in the Construction Industry Amidst Global Transformations. *Journal of Construction Economics*. vol. 42(3), pp. 211–228.
4. Lee S. (2016) Managing Construction Investments in a Time of Crisis: Lessons from the Syrian Conflict. *International Journal of Project Management*, vol. 33(5), pp. 890–905.
5. Harvard Business Review. (2015) Investment Decision-Making in the Construction Industry: Best Practices in Times of Crisis. *Harvard Business Review*. vol. 10(2), pp. 112–125.
6. Stoliarchuk Ya., Ilnytskyi D., Rudkovskyi S. (2023) Zelene investuvannya yak mekhanizm hlobalnoho staloho rozvytku [Green investment as a mechanism of global sustainable development]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Khmelnytskyi National University*. vol. 2. pp. 241–246. (in Ukrainian)
7. Oriekhova T. V., Rozdobudko M. M. (2022) Teoretychni aspekty ta osnovni tendentsii rozvytku «zelenykh» investytsii u hlobalnomu vymiri [Theoretical aspects and main trends in the development of "green" investments in the global dimension]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia – Economics and management organization*. vol. 1 (45). pp. 39–46. (in Ukrainian)
8. Dyma V. V. (2020) Finansovi instrumenty stymuliuvannya rozvytku "zelenoi" ekonomiky v Ukraini [Financial instruments for stimulating the development of the "green" economy in Ukraine.]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*. vol. 5–6. pp. 182–187. (in Ukrainian)
9. Sholudko O., Hrytsyna O., Rubai O. (2024) Teoretychni osnovy zastosuvannya instrumentiv zelenoho finansuvannya [Theoretical foundations of the application of green financing instruments]. *Ahrarna ekonomika – Agricultural economics*. vol. 17, is. 1. pp. 36–46. (in Ukrainian)
10. Social Investment Task Force. Social Investment Manual. An Introduction for Social Entrepreneurs. Munchen. Technische Universität München. (2011). 60 p. Available at: <https://ssrn.com/abstract=1884338>

Стаття надійшла до редакції 11.04.2025